

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

http://www.hermuz.hu/hom/images/palyazatok/palyazati_beszamolok/2015/nka_gondolatmenet/nka_gondolatmenet_beszamolok.pdf

GONDOLATMENET — A HERMAN OTTÓ MÚZEUM VÁNDORKIÁLLÍTÁSA

A VÁNDORKIÁLLÍTÁS ÁLLOMÁSAI

I. Košice (Kassa), Východoslovenské múzeum (Szlovákia)

2013. november 5 – december 31.

A kiállítás meghívója:

II. Michalovce (Nagy Mihály), Zemplínske múzeum (Szlovákia)

2014. március 7 – április 27.

A kiállítás meghívója:

III. Ostrava, Ostravské Muzeum (Csehország)

2014. szeptember 17 – november 23.

A kiállítás meghívója:

A VÁNDORKIÁLLÍTÁS HASZNOSULÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE

A kiállítás mind a fogadó intézmények, mind a látogatók részéről nagy népszerűségnek örvendett. A kollégák visszajelzései alapján összesen közel 12.000 látogató tekintette meg a tárlatot. A látogatottság különösen az első helyszínen, Kassán volt magas (8.000 fő). Kassa 2013-ban Európa kulturális fővárosa volt, s ennek köszönhetően a kiállítás nem csupán a helybéli közönség számára bírt vonzerővel, de az ünnepi évben megnövekedett idegenforgalomban is szerepet játszott.

A kiállítás fenntartása, sajtóhírvérese, közönséghasznosítása – a tárlatsorozat jellegéből adódóan – a fogadó intézmények feladata volt. A visszajelzések tükrében mindhárom helyszínen múzeumpedagógia foglalkozásokat (játékos tárlatvezetéseket, kreatív foglalkozásokat) rendeltek a kiállításához. A közönséghasznosítási programok keretében született gyermekmunkákat a vándorkiállítást rendező Herman Ottó Múzeum is megismerhette.

Válogatás a múzeumpedagógiai foglalkozások során készült munkákból:

A VÁNDORKIÁLLÍTÁS RÉSZLETES ISMERTETÉSE

A kiállítás üzenete:

A tárlat első alkalommal Európa 2013. évi kulturális fővárosában, Kassán került bemutatásra. Mondanivalója a megtisztelő felkéréshez igazodott, s az Unió azon küldetésére kívánt reflektálni, amely az európai emberek azonosságtudatának felkeltésére, ugyanakkor sokféleségének megőrzésére irányul. A kiállítás gondolati és tárgyi tartalma mögött szándékolatlanul is az Európai Unió „Egység a sokféleségben” mottója húzódik meg.

A kiállítás arra mutat rá, hogy a mindenkori ember végső soron ugyanazon központi kérdésekhez és fogalmakhoz kapcsolódva hozta – és hozza – létre tárgyi és szellemi produktumait. A szóban forgó fogalmak az ember lényegéből fakadnak, s az emberiséget egyetlen sorsközösségé kovácsolják. Központi gondolataink tehát közösek, ám ezek tárgyi manifesztációi térségenként – sőt egyénenként – nagyon is különbözőek lehetnek. A kiállítás a Herman Ottó Múzeum gyűjteményeinek vonatkozó tárgyi anyagán keresztül hívja fel a figyelmet az azonosságon belüli sokféleségre, egyúttal a lokális sajátosságokra.

A kiállítás tartalma és megjelenése:

A kiállítás a Herman Ottó Múzeum képzőművészeti, néprajzi, régészeti és történeti gyűjteményéből válogatva, összesen 8 tematikai csoport szerint épül fel, úgymint: SZERELEM, CSALÁD, MUNKA, HIT, ELMŰLÁS, SZENVEDÉLY, HÁBORÚ, HAGYOMÁNY

Az egyes tematikai csoportok címét egy-egy találó idézet követi. Az Európa-szerte ismert gondolkodóktól vett idézetek az egyes témakörök bölcséleti mélységét segítenek átértezhetővé tenni.

A kiállítás áttekinthetősége érdekében a tematikai csoportokat egy-egy uralkodó szín kíséri, amelyek a molinókon, tablókön és a tárgyfeliratokban egyaránt visszaköszönnek. A színek megválasztásánál a színszimbolika, valamint a színek pszichikai hatástana is szerepet játszik (család – narancssárga, elmúlás – fekete, hagyomány – zöld, háború – szürke, hit – kék, munka – barna, szenvedély – sötétvörös, szerelem – piros).

Az egyes témakörök megközelítően egyenlő arányban jelennek meg; egyik sem kap jelentősebb szerepet a másiknál. Ugyanakkor a különféle gyűjteményi egységek tárgyi képviselőinek aránya az

egyres blokkokon belül eltérő. A bemutatásra kerülő darabok kiválasztásánál mindenekelőtt a gondolatközvetítő képesség, továbbá az esztétikai érték szempontjai játszottak szerepet.

A tematikai blokkokba rendezett tárgyak együttesen, egymás hatását felerősítve fejezik ki a mindenkori érző, gondolkodó és alkotó ember arra való igényét, hogy a számára fontos eszméket kézzel foghatóan is kifejezésre juttassa. Témakörönként ugyanakkor egy-egy műtárgy – mint a központi téma gondolatilag legérdekesebb, vagy épp leinformatívabb megfogalmazódása – kiemelt bemutatásra (központi elhelyezésre és szöveges leírásra) kerül.

A tematikai csoportok átgondolt sorrendben követik egymást. A sorrendiséget tartalmi kapcsolatok és/vagy a látványtervezés esztétikai szabályai határozzák meg. Fontos szempont volt továbbá az is, hogy a súlyos és a könnyed témák arányosan váltakozzanak, s így a kiállítás a látogató számára mindvégig befogadható, értelmileg és pszichésen is feldolgozható legyen.

Tematikai csoportok:

SZERELEM

„A szerelem buzgó megfélekezés mindenről, ami rajta kívül van.”

(Victor Hugo)

A kiállítás az érdeklődést leginkább felkeltő, egyetlen korosztály számára sem közömbös témakörrel indul. Bemutatott tárgycsoportok: népművészeti tárgyak mint szerelmi ajándékok; képzőművészeti kisplasztika (Szabó Iván bronzszobra). A falakon a témához szorosan illeszkedő képzőművészeti alkotások (Földi Péter, Szalay Lajos munkái) kapnak helyet.

Középpontba állított és leírással kísért műtárgy: **Tükrös. Szerelmi ajándék. (Miskolc, 1890.)**

CSALÁD

„Kétség sem fér hozzá, hogy a család és az otthon az, amely által az emberi társadalom legnagyobb erői születnek, erősödnek és táplálóznak.”

(Winston Churchill)

Az előbbivel szorosan összetartozó fogalom. Bemutatott tárgycsoportok: bronzkori tűzhely és edények; népi enteriőr megterített asztallal, székekkel; témakörhöz kapcsolódó archív fényképfelvételek (fali lapozóban), képzőművészeti alkotások a gyermekáldás és az egymás mellett élő generációk témakörében (Gerzson Pál, Horváth János, Magyar András munkái).

Középpontba állított és leírással kísért műtárgy: **Ember alakú arcok urnák (Ózd-center, rézkor)**

MUNKA

„Bárki szentté teheti azt a munkát, amit az élet ad neki.”

(Paulo Coelho)

Bemutatott tárgycsoportok: munkaeszközök a paleolitikumtól a középkorig; céhes emlékek (behívótáblák, pecsétek, vándorkönyvek); fazekas mesterremek, valamint fazekaskések és cipésszerszámok; kádárszerszámok. A tematikai egységet képzőművészeti alkotások (Somogyi Miklós, Csabai Kálmán, Seres János, Papp László, Kalló Viktor munkái) kísérik.

Középpontba állított és leírással kísért műtárgy: **A miskolci tímár-varga cég ládája (Miskolc, 1800.)**

HIT

„Csak kétféleképpen élheted az életed. Vagy abban hiszel, hogy a világon semmi sem varázslat. Vagy pedig abban, hogy a világon minden varázslat.”

(Albert Einstein)

Bemutatott tárgycsoportok: zsidó vallási tárgyak; a népi vallásosság lakberendezési és használati kegytárgyai; a megyaszói református templom 1735-ben festett famennyezetének 3 táblája. A blokkot kortárs képzőművészeti alkotások egészítik ki, melyek (témájuk szerint: Krisztus a keresztfán, Pieta, zsidó temető) egyúttal átkötésül is szolgálnak a következő tematikai egységhez (Váli Dezső, Feledy Gyula, Drozsnyik István, Berki Viola, Endrédi György, Somogyi Miklós munkái).

Középpontba állított és leírással kísért műtárgy: **Antropomorf és zoomorf agyagplasztikák az őskorból**

ELMŰLÁS

„Hagyd nyitva az ajtót, hadd lássak egy kis fényt, egy cseppnyi világosságot, kis jelét annak, hogy vagytok, maradékat annak, hogy voltam.”

(Tadeusz Konwicki)

Bemutatott tárgycsoportok: urnasírok edényei különféle régészeti korszakokból; lakástextíliák gyász idejére (Szentsimon és Cigánd, 20. század eleje). A falakon elhelyezett képzőművészeti alkotások – az

öregedés és a gyász témája mellett – az épített környezet átalakulásának témakörét is felvetik (Mácsai István, Döbröczeni Kálmán, Szurcsik János, Nagy Gy. Margit, Ferk Ilona, Tóth Imre munkái).

Középpontba állított és leírással kísért műtárgy: **Sírkereszt és fejfák (Aggteleki-karszt vidéke, 19–20. század fordulója)**

SZENVEDÉLY

„A tűz, amely világít, az a tűz, amely emészt is.”

(Henri-Frédéric Amiel)

Az elmúlás-gondolat drámai feszültségét az életöröm könnyedsége oldja fel. A szenvedély számtalan fajtája közül a vadászat, a dohányzás, az italozás, a kártyajáték, valamint a zene kapnak szerepet a blokkban. Bemutatott tárgycsoportok: számszerj (1563.); vadászpuskák; pipák különböző időkből és anyagból, cigarettatartók, italos poharak, valamint kártyalapok. A tárgyakat kísérő képzőművészeti alkotások (Tardos-Krenner Viktor, Bihari Sándor, Bognár Árpád, Latkóczy Lajos munkái) érintőlegesen a szexualitást is bevonják a témakörbe. Mindezek mellett egy kukucskálón keresztül régészeti ásatásból előkerült férfi aktszoborra nyílik rálátás. Ezzel a sajátos peep show-val a kíváncsiságot is a szenvedélyek közé soroljuk.

Középpontba állított és leírással kísért műtárgy: **Dohánytartó doboz plasztikus díszítéssel (Munkács?, 1900 körül)**

HÁBORÚ

„... a háború: merőben vadállati dolog, de a vadállatok nem úzik olyan alakban, és buzgalommal, mint az emberek.”

(Thomas More)

A vadak vérét kiontó fegyverek továbbvezetik gondolatainkat a háború irányába. Bemutatott tárgycsoportok: I. és II. világháborús hadifogságban írt naplók és emléktárgyak; háborús és háborúellenes plakát-reprodukciók (térbe állított hirdetőoszlopon); kapcsolódó archív fényképfelvételek (fali lapozóban); a falakon, posztamenseken 19–20. századi képzőművészeti alkotások háborúellenes üzenettel (Mednyánszky László, Szentirmai Zoltán, Pető János, Papp László, Jószay Zsolt munkái).

Középpontba állított és leírással kísért műtárgy: **Sassy Attila: Ezt akarjátok?, 1951. (olaj, vászon)**

HAGYOMÁNY

„Maga a hagyomány parancsolja, hogy állandóan faggassátok a valóságot, és a hagyomány véd meg benneteket attól, hogy vakon hódoljatok akármilyen mesternek.”

(Auguste Rodin)

A pusztító háborúskodást az a fogalom váltja – s egyúttal zárja a kiállítást –, amelynek örök fennmaradása mellett teszünk hitet. Bemutatott tárgycsoportok: néprajzi enteriőr matyó népviseletbe öltöztetett bábukkal, faragással díszített kisbútorokkal. A falakon sokszorosított grafikák (Czinke Ferenc, Kass János, Würtz Ádám alkotásai) kapnak helyet, melyek a népi motívumvilágból merítenek, s amelyek a hagyományok szeretetéről és megőrzési szándékáról tanúskodnak.

Középpontba állított és leírással kísért műtárgy: **Matyó asszony és férfi ünnepi viselete (Tard, 20. század első fele)**

FÉNYKÉPFELVÉTELEK A MEGVALÓSULT KIÁLLÍTÁSOKRÓL

Košice (Kassa), Východoslovenské múzeum (Szlovákia)

2013. november 5 – december 31.

Michalovce (Nagymihály), Zemplínske múzeum (Szlovákia)
2014. március 7 – április 27.

Ostrava, Ostravské Muzeum (Csehország)
2014. szeptember 17 – november 23.

Pirint Andrea
művészettörténész
kurátor